

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio IV. Novitates È Concilio Tridentino, circa Conciliorum Generalium
Celebrationem, introductæ, atque earundem causæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

ut eadem persona excommunicaretur sine depositione, atque eodem tempore deponeretur, unàque excommunicaretur; ut eadem persona depositionem & suspensionem simul incurreret, ita, ut eodem tempore suspenderetur, juxta nonnullos Canones, & juxta alios, deponeretur.

Circà eandem Simoniam existit alia contrarietas; sunt enim Canones, qui Simoniacum damnant ad restitutionem Dupli, alii ad restitutionem Quadrupli; & aliudè, quamvis exigendo pœnam quadrupli, pœna dupli exigi videatur, quippe, quæ in alia contineatur, certum est tamen pœnam quadrupli destruere pœnam dupli, quia duplo major est.

Similis contrarietas reperitur in pœnis, quas ferunt Canones in Clericos, qui alios Clericos percutiunt; sunt enim, qui eos excommunicatione minori feriant; alii excommunicatione majore. Sed utraque excommunicatio simul consistere nequit in eadem personâ: nam, quamvis Excommunicatio Major contineat Minorem, illa tamen hujus finem atque effectum destruit, quæ adhibetur solum ad sistendum cursum parvorum morborum, atque ad impediendum, ne minores illi tam magni evadant, ut remediis validioribus opus sit, quorum necessitas preveniri potest, per Minorem.

Sed, inquires, contrarietas inter pœnas Canonum innovatorum sufficere non videtur, ut credamus, Concilium eas minimè innovasse. Nam, si omnes simul exigi nequeant, successivè tamen imponi possunt, incipiendo à minoribus, & inde ad mediocres, & deinceps ad majores progrediendo; & dici potest, hanc fuisse intentionem Concilii, dum illas innovaret, ut successivè adhiberentur, quia Juris communis regula est, gradatim procedendum esse in impositione pœnarum.

Respondemus, quòd, si Concilium pœnas prædictas revovaverit solum præcipiendo, ut successivè, prout opus fuerit, imponantur, nulla manet difficultas. Nam Concilium nihil jussisset, quod non sit è Jure communi; sed longè diversa est quæstio proposita: nam quaritur, an Concilium unumquemque Canonem innovando, pœnam in ipso latam, ejusque ferendæ modum renovaverit; sed juxta objectionem, difficultas in hoc solum versatur, utrum Concilium voluerit, ut pœnæ Canonum renovatorum cumulerentur? An verò intenderit, ut successivè exigantur? Circà quod omnia plana sunt: Nam pœnas exigendo successivè, nulla erit inter eas contrarietas, eas verò cumulando maxima erit oppositio.

Sed, præter quàm quod inter pœnas Canonum innovatorum aliæ ab aliis discrepant, ita, ut cumulari nequeant, sunt aliæ, quæ reipsâ conjungi possunt; verùm si cumulerentur, punitio nimia erit: v. gr. quinque aut sex pœnæ latæ sunt in Simoniam, 1. est Depositio, 2. Infamia, 3. Detrusio in Monasterium, 4. Restitutio dupli vel quadrupli, 5. Excommunicatio major. Si omnes hæc pœnæ cumulatè imponantur ob unicum Simoniam dilectum, quantalibet sit hujus peccati malitia, nimia erit punitiois severitas.

Idem de peccato dicendum est, quod admittit Clericus alius Clerici percussor. Nam plures in hoc peccatum latæ sunt pœnæ, quæ si cumulerentur, ejus malitiam excedunt. Hæc pœnæ sunt 1. Multa 30. Librarum auri, 2. Excommunicatio Minor, 3. Excommunicatio Major, 4. Depositio. CAUS. XVII. QUÆST. IV.

Ex iisdem pœnis quædam frustra innovatæ fuissent à Concilio sine consensu Principum, ex quorum autoritate solum pendent; tales sunt omnes pœnæ pecuniariæ. Sed maxime Dupli & Quadrupli; talis etiam Infamia, quoad effectus civiles.

Denique, eadem ratio, quæ Concilium induxit, ut Episcoporum prudentiæ dimitteret electionem aliarum pœnarum, quarum usum ipsi concedit, ad procurandam Executionem Canonum circà mores Cleri-

corum, illud movere etiam potuit, ut arbitrio Episcoporum committeret impositionem pœnarum à Canonibus latarum, vel aliarum. Porro; ratio hæc est, quòd res, quæ pendent à circumstantiis locorum, temporum, personarum, melius temperantur ab Ordinariis, quia melius eas circumstantias cognoscunt; ex iis autem rebus, quæ prohibentur, aut præcipiuntur à Canonibus, circà mores Clericorum, à Concilio innovatis, multæ sunt, quæ ab ejusmodi circumstantiis pendeant, ita, ut oporteat, ut pœnæ in Canonum transgressores latæ temperentur ab Episcopo, juxta illas circumstantias, ut proportionem cum delicto habeant.

Sed, inquiet aliquis, si determinatio pœnarum melius fit ab Ordinariis, cur Concilia illas determinant? Facilis est responsio: nempe, quædam delicta esse, quæ malitiam suam ex natura sua habeant, eorum autem pœnæ melius determinantur à Synodis, quæ melius judicare possunt de proportionem pœnarum cum ejusmodi delictis, aliudè, sunt delicta, quorum malitia præcipuè pendet à qualitate locorum, temporum & personarum; fatius est autem, ut horum facinorum pœnæ ab Ordinariis temperentur.

Discrimen modò notatum inter delicta, aliud discrimen gignit inter pœnas; nempe, cum pauciora sint delicta prioris generis, pauca sunt pœnæ, quæ ipso facto incurrantur; numerus autem pœnarum sententiæ ferendæ, quæ arbitrariæ sunt, penè infinitus est. Denique, rationes per quas ostendimus, Concilium Tridentinum nec potuisse, nec debuisse innovare pœnas latas à Canonibus circà mores Clericorum, ita, ut illa cumulerentur, confirmari possunt per aliam rationem, quæ alicujus momenti esse videtur; scilicet, quia sunt pœnæ latæ à Canonibus circà mores Clericorum, quæ non congruunt sæculo Concilii, neque sæculis subsequentiis. Inter quas reponi potest pœna lata à GREGORIO II. contra Clericos, qui comam suam alunt; quæ est ipsum anathema, cujus nomine Gregorii ætate, nempe Sæculo VIII. intelligebant excommunicationem solemnem: Nam, quoad Sæculum nostrum, gravior illa pœna videtur, contra hujusmodi culpam.

SECTIO IV.

Novitates à Concilio Tridentino, circà Conciliorum Generalium Celebrationem, introductæ, atque earundem cause.

Duo præstanda sunt 1. Singulæ Novitates à Tridentino circà Concilia Generalia introductæ ex ordine atque serie continua referendæ sunt, ut facilius cognoscatur quænam sunt graviiores.

2. Causas earundem, quantum ex apparentiis licebit, explorabimus atque exponemus; qua in expositione mentem Concilii sedulo distinguemus à proposito eorum, qui istas novitates invexerunt, cum nobis altè persuasum sit, Concilium non nisi rectam intentionem habuisse, at Promotores Innovationum pravo studio obnoxios esse potuisse.

Sunt, qui inter novitates à Concilio Tridentino introductas, reponant, Episcopos mutavisse in Sedis Apostolicæ Delegatos, quoad res, quæ ab ordinaria ipsorum potestate pendent. Sed, præterquam quòd hoc Statutorum genus non pertinet ad Conciliorum Generalium Celebrationem, circà quam nostra inquisitio versatur, supra ostensum fuit, Concilium *Vienense* constituisse, ut Episcopus, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, in Visitatione Monialium Exemplarum procederet. Majori cum fundamento inter novitates, quas colligimus, reponeretur ea, cujus meminit *Fra Paolo* p. 107. Editionis *Latine* ann. 1658. nempe, Tridentinum Procuratoribus Episcoporum admissis

adefisse jus Suffragii, posito quòd Breve PAULI III. dispositionem hanc continens effectum habuerit, ipsiusque executioni consensum à Patribus fuerit, quod infra discutimus; nam constat, Procuratores Episcoporum, in Conciliis, quorum supersunt Acta, & præcipue opiniones & subscriptiones Patrum, eos, inquam, Procuratores vocem decisivam habuisse.

Prima è Novitatibus, quæ extrà dubium sunt, sita est in eo, quòd auctoritas Pontificia expressè excipiatur in principio Sess. VII. ubi graviora Disciplina Decreta incipiunt, *Salvâ in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate*, & cap. 2. Sess. 25. ubi illa desinunt, *salva semper Sedis Apostolicæ auctoritas sit, & esse intelligatur*.

Harum Dispositionum novitatem certam esse asserimus, quia, cum Generalia Concilia consultò lustraverimus, ut res notaremus insigniores, maximè quoad usus Gallicanos, clausulas prædictas neque ullam æquivalentem in nullo alio Concilio reperimus.

Frustrâ objiceretur Cap. 15. *Secundi Lateranensis* an. 1139. quo ad Pontificem reservatur excommunicatio, quam fert in violentos Ecclesiasticorum percussores, & Caput 29. *Quarti Lateranensis*, quo declaratur, Pontificem posse dispensare cum personis scientiâ, aut familiâ conspicuis, à prohibitione, quam emittit, ne plura Beneficia incompatibilia teneantur: inanis, inquam, est objectio illa. Nam 1. ibi agitur de unico Decreto uniuscujusque Concilii; hic autem de universitate Decretorum Concilii Tridentini. 2. Per reservationem absolutionis ad Pontificem, ejus auctoritas non excipitur, sed potestas Prælatorum inferiorum, qui à censurâ absolvere poterant, ligatur.

3. Quemadmodum *Lateranense II.* prædictam excommunicationem reservavit ad Pontificem, ita *Lateranense IV. Can. 30.* ad Patriarchas suspensionem, quam sancit adversus eos, qui conferendi jure abutuntur. Denique Caput 29. ejusdem Concilii non minus assignat casus, in quibus Pontifex dispensare poterit, quam ejus auctoritatem, quoad dispensationem, excipit. Alio in loco procul dubio innovavit Concilium: nempe, cum Legatis Pontificis attribuit jus exclusivum proponendi quæstiones discutienda Sess. XVII. quod à Concilio ipso agnoscitur Cap. ultimo Sess. XXIV. Nam volens occurrere pravis consequentiis, quas sua agendi ratio trahere poterat, declarat è mente sua non fuisse, ut eâ clausulâ modus ordinarius procedendi in Conciliis Generalibus mutaretur, utque innovaretur in præjudicium juris à Sacris Canonibus constituti, & formæ Conciliorum Generalium. Si quis, præter hoc testimonium, alias probationes requirat, adjicimus, nihil in Conciliis Generalibus, quorum Acta habemus, reperiri, quod tali reservationi patrocinetur. Imò, non solum è Canonibus Synodi *Sardicensis*, verum etiam ex Actis aliarum Synodorum discimus, unumquemque Episcopum proposuisse id, quod necessarium duxisset.

Alia Novitas est, quòd in Inscriptione xxii. priorum Sessionum, expressa sit mentio Legatorum Pontificis, *Præsidentibus in ea Legatis Apostolicæ Sedis*. Quod si Clausula hæc in tribus reliquis omissa fuit, nec non hæc, *in Spiritu Sancto legitime congregata*, fortè, quia præsumptum est, fore, ut illa, quæ toties adhibita fuerat à Lectore suppleretur. Hæc novitas, quoad Inscriptionem Decretorum, comprobatur per Decreta aliorum Conciliorum Generalium, quorum nullum talem gerit Inscriptionem. Cæterum, Clausula hæc non solum differt à præcedente in eo, quòd sæpius iterata fuit, clausula autem, *proponentibus*, semel adhibita fuit Sess. XVII. sed etiam, quòd hæc longè minoris momenti sit, quam illa præcedens.

Reliquæ Novitates non minorem attentionem merentur, quam superiores, 1. Tridentini mos fuit, ut nihil definiret statueret-ve nisi consulto Pontifice. Factum hoc testantur ii, qui Tridentini historiam scripserunt, vel partim & ex occasione, ut SLEIDANUS,

vel integram & consultò, ut fra PAOLO. Præterea, Ultramontani consentiunt, ut patet quoad BELLARMINUM & DUVALLIUM, qui Concilii morem adprobant, & vindicant. Probationes à RICHERIO referuntur, in ejus Observationibus Historicis circa hoc Concilium.

Porro, facti hujus novitatem arguunt Concilia, quotquot sunt Generalia, Pontifex solum per Legatos interfuit, nullum est enim, quod Definitiones, aut Decreta sua suspenderit, quoad usque consultus Pontifex respondisset. Nec diffidentur Authores laudati, ut patet ex ratione, qua utuntur, ad hoc eluendum, quamque infra referemus.

Denique, Concilium Tridentinum circa celebrationem Conciliorum Generalium innovavit in eo, quòd Decretorum suorum confirmationem à Pontifice poposcerit, aut siverit, ut Legati eam Concilii nomine peterent. Hæc novitas gravior est, difficilisque purgatur, quam superiores. Sic enim Concilium videtur agnoscere Pontificem Concilio Generali esse superiorem, agnoscere, inquam, in suâ præjudicium dignitatis, quæ Scripturis & Traditione fulcitur, & contra declarationem expressam Conciliorum *Constantiensis & Basileensis*.

Et hæc sunt omnes Novitates, de quibus agitur, quæ conveniunt in eo, quòd invecæ videantur ad exaltationem Sedis Romanæ, validasque admittunt præsumptiones, quòd Pontificis Fautores in Tridentino prævaluerint.

Hoc constare debet, mirabilem esse Divinam Providentiam, qua procuravit, ut Sancta Sedes honoraretur à Concilio adversus Hæreticos illius contemptores immodicos, odiiq; sui diffeminatores coactò.

Superfluum foret hanc Novitatum prædictarum causam diutius tractare, ea communis est omnibus, ad speciales singularum transeundum est.

Quamvis nondum persuasum nobis sit, Tridentinum consensisse, ut Procuratoribus Episcoporum adimeretur jus vocis deliberativæ, id tamen supponemus ob relationem D. DU PIN p. 12. *Tom. Historiæ 16. Seculi XVI.* Nimirum, Legatos non fuisse, ut ullus Procuratorum vocem deliberativam in Concilio haberet. Suppositio hæc necessaria est ad enucleanda momenta Brevis PAULI III. quod Procuratoribus Episcoporum Suffragii jus adimebat. Ejus meminit fra PAOLO p. 107. Editionis supra laudatæ. Hic autem Pontificia mens ab intentione Curie Romanæ distinguenda est.

Quoad Pontificem, præsumendum est, eum voluisse inducere & excitare Episcopos, ut ipsi convenirent ad Concilium, & sic majorem vim Concilii Decreta ex autorum suorum dignitate consequerentur.

Curie Romanæ Officiales intendebant fortè magnam removeere Suffragiorum copiam, quæ suis præventionibus contraria futura esse prævidebant: credibile erat, fore, ut magnæ Potestates Germaniæ, Hispaniæ, Britannæ, quibus natalium splendor, sedisve dignitas majorem animum constantiamque ad propugnanda Episcopalia jura inspirabat, non possent, vel nollent Concilio interesse; non possent, negotiorum presentiam suam exigentium gravitate, ac multitudine, detenti; nollent, sive ad vitandos labores, atque impensas itineris ac mansionis, sive ad declinandam molestiam aut dedecus sedendi infra personas, quarum Familia longè à suâ distabat.

Ut ut sit de causa hujus Novitatis, aliquid hic valdè mirabile est; nam Legati Pontificis nihil aliud sunt quam Procuratores primi Episcoporum: hi autem plenè fruebantur jure Suffragii, quod Pontifex aliorum Episcoporum Procuratoribus eripere tentabat.

Si Clausula, *salvâ Pontificis auctoritate*, Ultramontanorum sensu accipiatur, procul dubio erit, Concilium voluisse inclinare ad opinionem, quæ Concilio Generali Pontificem anteponebat; namque, Ultramontani contendunt, Pontificem, juxta hanc Clausulam, Decretorum Tridentini Dominum sive arbitrum esse, ita, ut non solum ab iis dispensare possit,

cùm

cum libuerit, verum etiam illa immutare & pro arbitrio abrogare. Sed multum abest ut genuinus iste sit clausulae sensus, cum ea non Pontificis arbitrium, sed auctoritatem Sedis Romanae excipiat. Hac autem exceptio significat, Concilium tribuisse tantum Pontifici, quod juris est, seu declaravisse, Decreta sua obnoxia esse dispensationi Pontificiae, cum necessitas urgens Ecclesiae, vel evidens utilitas eam requirunt.

Itaque, Concilium expressit solum exceptionem, quae subintelligi debuerat, eamque expressit, ut Pontificis affectus molliret, facilioresque efficeret ad consentiendum diminutioni Pontificiae potestatis per abrogationem, 1. Magnae partis Exemptionum, 2. Reservationis Censurarum, quoad forum interius, & Dispensationum ab Irregularitate, quoad idem forum, 3. Reservationum Mentalium, 4. Expectatarum, per restrictionem facultatum de promovendo à quocumque, & de non promovendo, intra annum, potestatis Conservatorum Apostolicorum, & juris Quæstorum, per prohibitionem Commendarum, & Dispensationum circa matrimonium, quae à solo Pontifice concedebantur. Hac igitur clausula convenit cum qualificatione Delegati Sedis Apostolicae, in eo, quod usurpatæ fuerint, ut, sub specie honoris Pontificis, rectus ordo ex ejus consensu restitueretur.

Quoad clausulam *Proponentibus Legatis*, qua Legatis reservatum fuit jus quaestiones proponendi, non videtur eos, qui primi illius auctores fuerunt, aliud momentum rationabile obtendere potuisse, quam studium impediendi divisionem inter Patres, & dissolutionem aut prorogationem Concilii ex ea consequentes. Jam tale acciderat Schisma sub PAULO III. an. 1547. inchoatum & sub PIO IV. perseverans an. 1563. in quo facta est reservatio, de qua agitur. Id manifestum est conferendo prius Decretum circa residentiam *Cap. 1. Sess. VI.* cum posteriori, *Cap. 1. Sess. XXIII.* in quibus, ad componendas periculosas factiones, adhibita sunt verba significata residentiam, à jure divo proficisci, nec tamen illud disertè exprimentia. Eadem res refertur apud SOAVEM p. 193. Editionis supra laudatæ. Itaque nonnullus erat timendi locus, ne similis divisio sequeretur propositionem quaestionum, quae magnum Episcopis Italianis aliisque Pontificiis Favoribus damnum inferre poterant; puta an Concilium Generale sit supra Pontificem? An Reservatio Beneficiorum sint Canonica? An sint toleranda? An Commenda perpetua dissimulari possint? An omnino prohibenda resignationes *in favorem*, & Pensiones &c? Longum est persequi reliquas, quae reperiantur in Articulis quos Oratores CAROLI IX. proponere in Concilio jussi fuerant.

Quoad perverſas intentiones, quas introductores clausulae *proponentibus &c.* fortasse habuerunt, earum præcipua est, impedire sinceram Romanae Curiae Reformationem, sive quoad commercium Beneficiorum, Dispensationum, absolutionis Casuum reservationum; sive quoad usurpationem juris Episcoporum, qui pro meritis Vicariis à Pontifice habebantur; sive quoad luxum, molliem, earumque turpes effectus; quippe illi haud ignorabant quantum reformatio exoptaretur à Principibus, qui Legatis suis præceperant, ut acriter in eam instarent, & à plurimis Sanctioribus Prælatibus, qui studia sua dudum testati erant. Noscebant, præterea, ejusmodi emendationem aptissimam estimari ad procurandam Ecclesiae reliquæ reformationem, ideo quod Pontifex aliis Prælatibus exemplum & formam præbeat, ita, ut si abusus atroces Curiam Romanam infestent, cæterorum locorum corruptelis accedat auctoritas. Idem formido erat, ne, si alii quam Legati facultatem habuissent proponendi Capita discutenda, aliqui existerent Episcopi, qui ultrò vel suggerentibus Principum Legatis, quaestiones moverent circa abusus in Romana Curia vigentes, & multo magis, ne infi-

Tom. I.

nuata aliis Episcopis necessitate ejusmodi quaestiones tractandi, necessaria quoque tandem fieret eorumdem abusus emendatio. Itaque, ad occurrendum huic suo incommodo, causa ipsius amputanda erat, per reservationem de qua loquimur; nec circumstantiæ patiebantur, ut alia adhiberetur cautio.

Si à Doctoribus Ultramontanis causam exquiramus, propter quam Synodus Tridentina nullum fecit Decretum, quin prius consultus Pontifex fuisset, hanc nobis ii reponent; necessarium fuisse cognoscere quid Pontifex circa quaestionem definiendam sentiret, quia, cum is sit Ecclesiae Caput, primariam vocem habet in Concilio; esse autem impossibile eum sensum alia via communicari; nam Pontifex, inquit, Legatos suos specialibus documentis instruere ob negotiorum multitudinem non potuerat. Vid. BELLARMINUM & DUVALLIUM laudatos à RICHERIO in *Historia Concilii Tridentini* p. 90.

Supponunt hi Doctores, Pontificis munus proprium esse consecrationem Canonum in Concilio Generali; reliquis autem Patribus competere solum jus consilii & adprobationis; unde concludunt, Legatos Pontificis, cum hic solum per eos Concilio interest, Legatos, inquam, in scriptis habere debere sententiam ejus circa argumentum propositum, nec non Definitionem, quam fieri cupit. Verum hæc suppositio Concilio Generalibus pernicioſa est, eaq; e prorsus labefactat. Nam, si Pontifex Definitionem & Decretorum auctor est, quorsum attinet omnes Orbis Episcopos cogere, eorum plerisque è longinquis regionibus evocare, qui sæpe in itinere periclitentur, omnibus inferre necessitatem sumptuum ingentium in præjudicium pauperum & Ecclesiarum, Gregibus Prælatorum fidei, curaque committis auxilia spiritualia à Pastoribus provenientia longo tempore intercludere? Imò vix liciti essent tales Conventus; mala, quae ab iis provenirent, possentne bonis pensari? Nonne bona hæc alia ratione omnibus incommodis carente comparari possent? Epistolæ circulares sufficerent, via hæc facilis esset, certa, & compendiosa; anne alia subesset causa illarum litterarum usum rejiciendi præter defectum necessitatis; & sanè infallibilis consilio non indiget; quis ejus judicium improbare absque temeritate audeat vel possit; nisi forte ii, qui Pontifici infallibilitatem largiuntur, eam nasci dicant solum post Episcoporum adprobationem, quo in casu necesse erit, eos præterea confiteri, Pontificem ejusmodi prærogativam à Concilio habere; verum si hæc nobis concedant, tollunt simul necessitatem explorandæ mentis Pontificiæ circa uniuscujusque Decreti argumentum ubi Legatos habet in Concilio; nihil quippe foret in suffragio Pontificis, quo tanquam certa regula Patres attingerentur; verum sufficeret Legatos audire, quemadmodum aliorum Episcoporum Procuratores audiuntur, qui, cum speciali documento seu instructione non egeant circa singula Capita specialia, quæ Synodus discutit, sed generale mandatum pro omnibus in Concilio gerendis afferant (vid. Concil. *Meckliniense* anni 1607. Tit. xxvi. Cap. 1.) nihilo-magis necessarium est, ut Legati Pontifici speciales habeant Instructiones circa singulas quaestiones in Synodo discutendas. Adijce, id sæpe impossibile esse, cum multæ quaestiones incidant, quæ prævideri nequeunt, sufficere autem eos generalem facultatem habere ad tractanda omnia, quæ in Concilio proponuntur.

Jamverò, si nos ad Fautores Conciliorum Generalium convertamur, aiunt illi, Synodum Tridentinam adeò redactam fuisse ad nihil definiendum seu statuendum nisi consulto Pontifice, ut hic fieret Dominus Arbitrator omnium Decretorum; hoc autem certum fuisse, tum quia Episcopi Italici, qui Pontifici devoti erant, numero vincebant omnes Episcopos aliarum Nationum simul sumptos (Synodus è 265. Episcopis coalescebat, quorum 187. ex Italia erant) tum, quod Legati, qui Pontificem consule-

P bant,

bant, curabant, ut Episcopis Italicis innotesceret voluntas Pontificis circa unumquodque Decretorum propositorum. Adieciunt illi, ad purgationem Concilii, non apparere quòd illud huic novitati expressè consenserit, imò ex Epistola, quam D. DE LISLE Legatus apud Romam 22. Maii 1562. ad CAROLUM IX. scripsit, disci, Episcopos Hispanos graviter conquectos, quòd Pontifex consulere circa negotia in Concilio tractata, dixisse, eo libertatem Concilii violari. Præterea Epistola, quam Dominus DE LANSAC, Regius apud Tridentum Orator, ad supradictum D. DE LISLE scripsit, docet, sæpè rogavisse Pontificem, ut meminisset pollicitationis suæ, nempe, futurum, ut libera esse sineret propositiones, vota & deliberationes Concilii, neque ex ullo limite cohiberet, neque Spiritum Sanctum Romæ Tridentum mitteret, in vidulo inclusum; ipsa verba referam. *Il avoit promis de laisser les Propositions, Vœux, Deliberations du Concile libres, sans y prescrire aucune limite, n'envoyer le Saint Esprit en valise de Rome à Trente.*

Sed, etiamsi ex mera prudentia humanæ suggestionis consultus fuisset Pontifex antè Decreta, nihilominorem venerationem iis debemus; nam mirabiles sunt eorum Dispositiones, ita, ut major sit locus benedicendi Providentiæ Divinæ, quòd magnam abusu copiam tolli procuraverit, non obstantibus callidis consiliis, & conspiratione Fautorum Curie Romanæ ad impediendam reformationem.

Denique, ultimæ Novitatis Causæ facile detegi possunt, modò attendatur, verbum hoc *Confirmare*, triplicem duntaxat sensum habere posse. 1. Authoritatem impertiri, 2. Ratam habere, 3. Declarare, solemnitates requisitas observatas fuisse. Si prior sensus valeat, profectò ii, qui Concilium Tridentinum induxerunt ad Decretorum suorum confirmationem postulandam, opinionem, quæ Pontificem supra Concilium Generale collocat, voluerunt corroborare, nec aberraverunt à scopo. Nam, ad impediendam Instrumentis sive Actis authoritatem, necessaria est jurisdictio in eos, à quibus illa condita sunt. Indè fit ut authorisatio Statutorum alicujus Conventus, non nisi ab ejus Superiore postuletur. Verùm, ut planè succederet eorum propositum, curare debuissent, ut Synodus declararet, se verbum *confirmandi* accipere, prout significat *authoritatem impertiri*, suamque mentem esse, ut Decreta à se condita confirmatione Pontificis authorisarentur. Omisso hujus cautionis extinguit omnem fructum rei gestæ à Concilio; nam Patres, qui aliter sentiebant, poterant jure contendere, Concilium, dum peteret à Pontifice Decretorum suorum confirmationem, non voluisse eum rogare, ut illis authoritatem daret, verùm ut res ab ejus Legatis, ipsius nomine gestas, ratas haberet, declararetque, Decreta Conciliariter facta fuisse, & solemnitates omnes ad validitatem necessarias impletas fuisse. Jamverò, ut omnia hæc comprobarent, potuissent adicere, verba esse accipienda in sensu magis congruo: priorem significationem vocis *confirmare*, non congruere casui de quo agitur, quia Pontifex in Concilium Generale ingreditur, quatenus Episcopus, perindè ac cæteri Patres; undè unicam vocem habet, quæ inutilis evadit, ubi cæteræ, vel pleræque è cæteris, ei adversantur; quamobrem Concilii membrum est, nec aliis Prælati antecellit, nisi quòd omnium sit primus. Porro, nullum Corpus est, quod Decreta sua ab aliquo è Membris suis authoritatem accipere patiatur, maxime, quando membrum illud eorum particeps est. Si Pontificia dignitas ab officio primi Episcopi distingueretur in Pontifice, ita, ut is intraret in Concilium quatenus Episcopus solum, possibile esset, ut Concilium Decreta sua confirmari curaret à Pontifice, etiamsi hic per se ipsum, aut per Legatos ei interfuisset; quia tunc ei duplex authoritas competeret, quarum una alteri superior esset, ut in Concilio Generali solam

inferiorem exerceret. Itaque, authoritas superior, quæ caruisset exercitio, adhiberi posset ad confirmanda Decreta, quorum particeps fuisset propter authoritatem inferiorem, similis quoad hoc Episcopo, qui, si Canonicus sit, potest authorisare quatenus Episcopus, statuta Capituli, in quo suffragium tulit quatenus Canonicus.

Fieri igitur potuit, ut Patres Tridentini, petendo à Pontifice confirmationem Decretorum suorum, vel consentiendo, ut eam Legati nomine Concilii pfererent, variis impulsu momentis fuerint, pro varietate opinionum suarum circa superioritatem Concilii Generalis in Pontificem, vel Pontificis in Concilium; alii, ut invalesceret opinio, quæ Pontificem supra Concilium locat: alii duntaxat, ut concorditer abfolveretur Concilium, quod 20. annos ferè duraverat, vel ut Concilii unitas declararetur per unitatem confirmationis omnium illius Decretorum sub tribus Pontificibus factorum PAULO III. JULIO III. & PIO IV.

Cùm Legati & plerique Italici Præsules imbuti fuissent opinionibus Ultramontanis, quarum præcipua est Pontifici favere in præjudicium Concilii Generalis, verisimile est Legatos partim, ut illam opinionem tuerentur, egisse, ut Concilii nomine confirmatio Decretorum ipsius à Pontifice postularetur. Gallicani autem & Germanici Prælati, apud quos Concilium Basileense receptum fuit, nec non Episcopi Hispani, qui conati erant, ut declararetur Concilium Generale esse supra Pontificem, non consenserunt illi Decreto nisi ob secundam tertiamve ex rationibus memoratis.

SECTIO V.

Questiones discutienda circa Concilia, Decreta & Constitutiones Canonicas in CONSTITUTIONIBUS REGIIS laudatas.

1. AN Constitutiones Regiæ laudent Concilia, Decreta & Constitutiones Canonicas, circa res, quæ non nisi in Tridentino reperiuntur?
2. Quid indè inferendum sit, posito quòd factum verum sit?
3. An harum questionum decisio possit aliquid commodi quoad praxim conferre?

QUESTIO I.

Questio hæc tam latè patet, ut nobis opportunum videatur eam restringere ad aliquod insigne argumentum praxeos. Cùm autem nihil in eâ Matrimonio utilius sit, loquemur hic duntaxat de Constitutionibus ad illud pertinentibus & de iis solum, quæ continentur in Collectione anni 1699. quæ, cùm vulgatissima sit, pluribus opera nostra prodesse poterit.

CONSTITUTIO BLESENSIS Art. 40. præcipit executionem Canonum circa defectum formalitatum quæ nominatim à solo Concilio Tridentino institutæ sunt. Talis est præsentia testium ad probationem matrimonii sufficientium, præter denuntiationem Banorum. Talis est nullitas matrimonii ob defectum istius solemnitatis. Equidem Constitutio non laudat nominatim Concilium circa nullitatem, sed nihilominus verum est, nullum esse aliud Concilium, quod ejusmodi penam faciat præter Tridentinum, & Constitutionem decernerè pœnas à Concilio latus.

Constitutio HENRICI IV. an. 1606. confirmat interpretationem præcedentem Articuli laudati *Constitut. Blesensis*, & locum novum suppeditat, in quo Constitutiones laudant Canones circa Capita nullibi nisi in Tridentino reperienda: